

ZAPISNIK
sa 30. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 16. aprila 2014. godine

Šjednica je počela u 10 sati i 30 minuta.

Šjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Šjednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: Nikola Gegaj, Draginja Vuksanović, Ljerka Dragičević, dr Ljiljana Đurašković, doc.dr Branka Bošnjak i dr Radisav Nišavić.

Saglasno članu 56 Poslovnika Skupštine, odsustvo sa sjednice najavili su: Goran Tuponja, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević i prof.dr Jelisava Kalezić.

Šjednici je prisustvovao: Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

1. IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2013. GODINU
2. TEKUĆA PITANJA

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa 25, 26. i 27. sjednice Odbora i zapisnik sa sjednice Ženskog parlamenta, bez primjedbi.

Prva tačka - IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2013. GODINU

Nada Drobnjak, predsjednica Odbora, saopštila je da saglasno članu 137 st. 2 i 4 Poslovnika Skupštine, Odbor razmatra Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu u dijelu svoje nadležnosti, kao zainteresovano radno tijelo, i svoje mišljenje dostavlja Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore informisao je članove/ice Odbora da se Izvještaj za 2013. godinu, kao i prethodnih godina, temelji na pritužbama građana, razgovorima sa građanima, sprovedenim istraživanjima, izvještajima državnih organa, nevladinih organizacija i organa nadležnih za praćenje pojedinih instrumenata međunarodnog prava. Pokazatelji do kojih je Zaštitnik u svom radu došao, na osnovu ovih izvora, ukazuju na poteškoće građana u zaštiti i ostvarivanju njihovih prava. Prevažodno se radi o dugom trajanju postupka pred nadležnim državnim organima i organima lokalne samouprave. Nije zanemarljiv broj pritužbi građana u kojima se ukazuje na nepravilnost i nezakonitost donešenih odluka od strane javne uprave. Posebnu vrstu nezakonitog rada organa javne uprave predstavlja „čutanje uprave“, što predstavlja ignorisanje podnosilaca zahtjeva i povredu njihovog ljudskog dostojanstva. Izvještaj sadrži statističke pokazatelje o radu, djelovanje i aktivnosti u pojedinim oblastima, zapažanja, konstatacije i preporuke i opštu ocjenu stanja i poštovanja ustavnih i zakonskih prava građana. Zaštitnik je naglasio da posmatrano u cjelini u Crnoj Gori je u 2013. godini ostvaren određen napredak u oblasti osnovnih ljudskih prava, ali se i pored toga stanje ljudskih prava i sloboda, naročito u pogledu poštovanja prava od strane organa javne uprave i njenog odnosa prema građanima, kao i prava ranjivih grupa, ne može ocijeniti zadovoljavajućim.

U Izvještaju se konstatuje da u oblasti rodne ravnopravnosti i pored dobrih normativnih i institucionalnih pretpostavki i njihovog kontinuiranog unaprjeđenja, žene su još uvijek u nepovoljnijem položaju u odnosu na muškarce. Ukorijenjeno u tradiciji i prikriveno diskriminatorско ponašanje prema ženama sprječava njihovo ravnopravno učešće u svim oblastima života. Ustavni princip o ravnopravnosti

žena i muškaraca, razvoja politike jednakih mogućnosti, kao i zakonska određenja o rodnoj ravnopravnosti i o rodno balansiranoj zastupljenosti, nijesu dosljedno ostvareni u odnosu na žene kao manje zastupljeni pol. U političkom životu nije obezbijeđeno učešće žena u skladu sa međunarodnim dokumentima i standardima u ovoj oblasti. I pored uočljivih promjena stavova javnosti i institucija, nasilje nad ženama i nasilje u prođici i dalje je prisutno i malo se prijavljuje. Podaci o nasilju i vrstama nasilja nad ženama su nepotpuni, a kaznena politika prema nasilnicima relativno je blaga. I dalje je prisutno porodično nasilje, posebno marginalizovanih kategorija žena, kao što su Romkinje. U okviru ove populacije i dalje postoje prinudni brakovi.

Zaštitnik smatra da nadležni organi treba da osnaže mehanizme za implementaciju ravnopravnosti polova na nacionalnom i lokalnom nivou. Potrebno je obezbijediti dosljednu primjenu propisa radi postizanja uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca u predstavničkim tijelima i organima vlasti na svim nivoima. Takođe je potrebno preduzeti mjere koje će doprinijeti uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama, smanjenju nezaposlenosti žena, eliminisanju svih oblika diskriminacije žena pri zapošljavanju, na podizanju građanske svijesti i stvaranju društvenog ambijenta u kome će ljudi postati rodno osjetljivi i prepoznati značaj primjene ravnopravnih mogućnosti žena i muškaraca u svim oblastima društvenog života.

Budući da su pritužbe jedna od pretežnih aktivnosti i angažovanja institucije Zaštitnika, Šučko Baković upoznao je članove/ice Odbora sa statističkim podacima iz dijela Izvještaja koji se odnosi na rodnu ravnopravnost.

Od ukupno 611 pritužbi u izvještajnoj godini, žene su podnijele Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore 150 pritužbi ili 24,54%, što je neznatno više nego u prethodnoj godini u kojoj su žene podnijele 145 pritužbi ili 23,5%.

Pritužbe su se odnosile na: zabranu diskriminacije 15, prava djeteta 43, pravo iz radnog odnosa i pravo na rad 14, odugovlačenje sudskog postupka 15, pravo na pravično i nepristrasno suđenje u svim pravnim postupcima i pred svim organima vlasti 11, pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje sedam, pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na zdravstveno osiguranje šest, pravo na ljudsko dostojanstvo i jednakost pred zakonom četiri, pravo na stanovanje četiri, pravo na imovinu i mirno uživanje imovine tri, pravo na pravnu zaštitu tri, pravo na lična dokumenta tri, pravo iz socijalne zaštite tri, pravo na slobodan pristup informacijama dvije, pravo na slobodu i ličnu bezbjednost dvije, neizvršavanje sudskih odluka dvije, očiglednu zloupotrebu procesnih ovlašćenja dvije, zabranu mučenja i surovog neljudskog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja dvije, manjinska prava jednu, pravo na djelotvorni pravni lijek jednu, povraćaj imovine jednu, pravo na državljanstvo jednu, pravo na obrazovanje jednu, pravo na privatnost jednu, pravo na nasljeđivanje jednu, staru deviznu štednju jednu, prava lica lišenih slobode jednu.

Građanke su podnosile pritužbe na rad: državnih organa 32, javnih službi 46, sudova 25, policije 12, organa lokalnih samouprava sedam, tužilaštva tri, organa za prekršaje dvije i ostalih subjekata 23.

Zaštitnik je, postupajući po pritužbama, u okviru svojih ovlašćenja preduzimao mjere i aktivnosti u cilju zaštite ljudskih prava žena. Od ukupnog broja predmeta u radu po pritužbama žena (primljeni u 2013. godini i prenešeni iz prethodnih godina), nakon sprovedenog postupka, okončano je 89,88% predmeta.

U tri slučaja dato je mišljenje sa preporukom radi otklanjanja povrede prava. U 30 slučajeva povreda je otklonjena u toku postupka, u 27 slučajeva podnositeljke pritužbi su upućivane na druga pravna sredstva, u 19 slučajeva Zaštitnik nije bio nadležan za postupanje. U 10 slučajeva pritužbe nijesu dopunjene u ostavljenom roku ni nakon toga, u pet slučajeva podnositeljke su povukle pritužbe. U tri slučaja Zaštitnik nije postupao, jer je u jednom slučaju pritužba bila anonimna, u jednom slučaju pritužba je ponovljena a nijesu podnijeti novi dokazi, a u jednom slučaju podnosilac pritužbe nije saradivao u postupku. U dva slučaja Zaštitnik je obustavio postupak jer je nakon podnošenja pritužbe pokrenut sudski postupak. U 49 slučajeva, Zaštitnik je utvrdio da nema povreda prava. U toku je postupanje po 17 pritužbi.

U izvještajnom periodu muškarci su podnijeli Zaštitniku 293 ili 47,95% pritužbe.

Zaštitnik je u 2013. godini imao u radu tri pritužbe zbog diskriminacije po osnovu pola. Međutim, kako je naglasio Šučko Baković, pritužbe nijesu pravi pokazatelj stanja. Iako je u Crnoj Gori unaprijeđen pravni okvir kojim se uređuje zaštita od diskriminacije svih građana po raznim osnovama, a time i na osnovu pola, odnosno za otklanjanje rodne nejednakosti između žena i muškaraca, i dalje je prisutan

nesklad između normativnih standarda i prakse u ovoj oblasti. Najčešći oblici diskriminacije su u oblasti rada i zapošljavanja. Naročito je nepovoljan položaj žena pripadnica marginalizovanih društvenih grupa, kao što su: Romkinje, izbjegle i raseljene žene, migrantkinje, žene sa invaliditetom, žene iz seoskih sredina, starije žene, siromašne žene, samohrane majke itd. Takođe, ima i pojava porodičnog nasilja, posebno marginalizovanih kategorija žena, kao što su Romkinje. U okviru ove populacije i dalje postoje prinudni brakovi. U Izvještaju je ukazano da nedostaje jedinstvena statistika ne samo u ovoj oblasti već i u oblasti zapošljavanja, u oblasti socijalnih davanja, kreditne politike itd. Na osnovu jedinstvenog vođenja podataka može se sagledati u kojoj mjeri se poštuje načelo jednakosti i koje posebne mjere treba preduzeti kako bi se unaprijedio položaj žena i stvorile jednake šanse za žene, kao i za muškarce.

Pored rada na pritužbama, Zaštitnik je podnio Skupštini Crne Gore Inicijativu za donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika. Prema mišljenju Zaštitnika predloženim izmjenama data je mogućnost da žene budu kotirane na višim pozicijama na izbornim listama, jer rezultati parlamentarnih izbora u Crnoj Gori i struktura Skupštine Crne Gore i drugih predstavničkih organa pokazuju da uspostavljeni ustavni princip o ravnopravnosti žena i muškaraca i razvoja politike jednakih mogućnosti, kao i zakonska određenja o rodnoj ravnopravnosti i o rodno balansiranoj zastupljenosti, nijesu ostvareni u odnosu na žene kao manje zastupljeni pol. Zaštitnik je naglasio da su se u toku pripreme ovog izvještaja, u Skupštini Crne Gore odvijale aktivnosti na izradi i usvajanju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika.

Prema Izvještaju Vlade Crne Gore o ispunjavanju preporuka CEDAW Komiteta Ujedinjenih nacija i podacima iz Akcionog plana za Poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava, u sadašnjem sazivu Skupštine Crne Gore, od 81 poslanika, 13 je žena ili 16,05%, što predstavlja smanjenje u odnosu na prošlu godinu (jedna poslanica je manje). Predsjednik i potpredsjednici Skupštine su muškarci. U Vladi Crne Gore, tri žene su ministarke. Žene su značajno zastupljene na rukovodećim službeničkim mjestima u organima izvršne vlasti (direktorice organa uprave, državne sekretarke, sekretarke, direktorice direktorata u ministarstvima, pomoćnice u organima uprave i dr) i to 38,60%, a u Skupštini Crne Gore, njenim radnim i drugim tijelima sa 25%. U sudovima, žene sudije su zastupljene sa 55%. U obrazovnim institucijama 38% su žene. Na Univerzitetu Crne Gore, od ukupnog broja 21 univerzitetskih jedinica, 16 je dekana a 5 je dekanica ili 31,6%. Od svih crnogorskih opština, samo je u jednoj žena predsjednica opštine, dok su u tri opštine žene predsjednice skupština opština. Učešće žena među odbornicama je 14%. Polazeći od navedenog, Zaštitnik smatra da je neophodno obezbijediti veće učešće žena na mjestima odlučivanja, u skladu sa međunarodnim dokumentima i standardima u ovoj oblasti.

U raspravi su učestvovali: dr Ljiljana Đurašković, Ljerka Dragičević, Draginja Vuksanović, doc.dr Branka Bošnjak, Nada Drobnyak i zaštitnik ljudskih prava i sloboda Šuško Baković.

Dr Ljiljana Đurašković, komentarišući Izvještaj, ukazala je na podatak da je smanjen broj anonimnih predstavlki (4), što ukazuje da su žene ohrabrene da prijave svoje probleme i zatraže pravnu zaštitu, ali i da je u izvještajnom periodu zabilježen porast broja pritužbi koje se odnose na mobing (15), koji je najprisutniji u oblasti rada i zapošljavanja.

Ljerka Dragičević, imajući u vidu podatak da je u 2014. godini prenešen određeni broj predmeta iz 2013. godine, postavila je pitanje – da li su okončani svi predmeti iz prethodnih godina. U datom odgovoru Šuško Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, saopštio je da je u Izvještaju konstatovao da je od 705 predmeta koji su bili u radu u 2013. godini, postupak okončan u 594 predmeta (84,26%) i to 512 iz 2013. godine i 82 predmeta iz prethodnih godina.

Draginja Vuksanović ukazala je na probleme sa kojima se suočavaju lica sa invaliditetom. Informisala je članove/ice Odbora o iskustvu učešća u projektu u kome je simulirano kretanje uz korišćenje invalidskih kolica tokom šetnje i na taj način se nailazilo na prepreke sa kojima se osobe sa invaliditetom svakodnevno susrijeću zbog nepristupačnosti javnim objektima i površinama, kao i da je kroz učešće u simulaciji spoznala razmjere problema osoba koje se kreću u invalidskim kolicima. Projekat je realizovan od strane Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore i Centra za demokratsku tranziciju, uz podršku Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori.

Po mišljenju Šuška Bakovića, zaštitnika ljudskih prava i sloboda, koji je takođe kao učesnik navedenog projekta spoznao težinu problema osoba koje se kreću u invalidskim kolicima, nadležni državni

organi treba što prije da se posvete rješavanju ovog pitanja, jer nepristupačnost javnim objektima i površinama i dalje je jedan od osnovnih problema u ostvarivanju ravnopravnosti osoba sa invaliditetom. Postojećom zakonskom regulativom je propisano da objekti i površine u javnoj upotrebi moraju da budu izgrađeni u skladu sa standardima pristupačnosti, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama sa invaliditetom. Međutim, mnogi objekti nijesu pristupačni, uključujući i prostorije državnih organa, što otežava ostvarivanje mnogih prava i onemogućava društvenu inkluziju osoba sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom i pored poboljšanja pristupačnosti novoizgrađenim objektima, i dalje nijesu u mogućnosti pristupiti mnogobrojnim objektima u javnoj upotrebi

Doc.dr Branka Bošnjak, osvrnula se na problem mobinga, neizvršavanja pravosnažnih presuda, nepostupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama ili žalbama u zakonskom roku, kao i presudama Upravnog suda Crne Gore i probleme invalidnih lica.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, podšetivši na odredbu Zakona o rodnoj ravnopravnosti koja propisuje obavezu svih subjekata koji se bave prikupljanjem, evidentiranjem i obradom statističkih podataka da se ti podaci moraju iskazivati po polnoj pripadnosti, naglasila je važnost rodno osjetljive statistike date u poglavlju Statistički pokazatelji o radu Zaštitnika u 2013. godini, ocjenjujući to kao napredak. Sugerisala je Zaštitniku da izvještajem o radu za 2014. godinu obuhvati i podatke o realizovanim preporukama po pojedinim oblastima. Takođe, ukazala je na potrebu izmjene formulacije prve fusnote u uvodnom dijelu Izvještaja, koja glasi: "Sve gramatički rodno opredijeljene riječi označavaju i odnose se podjednako na lica oba pola", što su članovi/ice Odbora podržali.

Zaštitnik je prihvatio sugestiju Odbora da se izmijeni formulacija prve fusnote (I UVOD), tako da glasi: »Svi izrazi koji se, u ovom izvještaju, koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu«, što je konstatovano u Mišljenju Odbora dostavljenom matičnom odboru.

Kroz diskusiju iskazana je podrška Izvještaju o radu Zaštitnika za 2012. godinu, kao i očekivanje članova/ica Odbora da će u izvještaju za naredni period biti prikazana analiza realizacije datih preporuka i korišćena rodno osjetljiva statistika na svim nivoima.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Izvještaj i predložio Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da prihvati Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu.

Odbor je, polazeći od rasprave u kojoj je naglašen značaja pitanja lica sa invaliditetom i problema sa kojima se svakodnevno suočavaju, usvojio zaključak da se u narednom periodu u saradnji sa predstavnicima udruženja organizuje tematska šednica posvećena ovoj temi.

Druga tačka- TEKUĆA PITANJA

U okviru ove tačke dnevnog reda predsjednica je informisala Odbor o sljedećem:

- održanom sastanku (1.aprila) sa počasnom generalnom konzulicom Crne Gore u Indiji Janice Darbari, tokom kojeg je iskazana spremnost za saradnju sa odborom koji se bavi pitanjima rodne ravnopravnosti u Parlamentu Indije i prepoznata potreba da se uspostavi grupa prijateljstva sa Parlamentom Indije, čime bi se unaprijedila parlamentarna, kao i ukupna saradnja Crne Gore i Indije;

- održanom sastanku sa ambasadoricom Francuske N.J.E. Veronique Brumeaux i direktorom Francuskog instituta Stephane Maicon. U razgovoru je iskazana spremnost za saradnju, posebno kada je riječ o izmjenama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, primjeni Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i ekonomskom osnaživanju žena;

- održanom sastanku (20.marta) sa predstavnicima Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, Privredne komore Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore, Asocijacije poslovnih žena Crne Gore, Udruženja preduzetnica Crne Gore, Ekonomskog fakulteta, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran, Misije OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori. U radu sastanka učestvovala je predsjednica i član Odbora za rodnu ravnopravnost – Nada drobnjak i Nikola Gegaj, predsjednik i član Odbora za ekonomiju, finansije i budžet – Aleksandar Damjanović i Mladen Bojanić. Razgovaralo se o statistikama, uspjesima i preprekama sa kojima se susrijeću žene preduzetnice. Sastanak je održan u susret organizovanju predstojećeg Cetinjskog parlamentarnog foruma;

- učešću članica Odbora Žane Filipović i Ljerke Dragičević u radu međunarodnog sastanka održanom u Briselu (5.marta), na temu: Sprječavanje nasilja nad ženama – izazov za sve. Sastanak je organizovao Odbor za prava žena i rodnu ravnopravnost Evropskog parlamenta, povodom Međunarodnog dana žena, sa ciljem prepoznavanja ostvarenog napretka i budućih izazova, sagledavajući iskustva i zakonodavstvo na nacionalnom i regionalnom nivou;

-- učešću predšednice Odbora na regionalnoj konferenciji »Rad u parlamentarnim tijelima – postignuća i izazovi, iz perspektive ravnopravnosti spolova«, koja je održana u Sarajevu (3-7. marta).

Takođe, informisala je Odbor da je:

- povodom zahtjeva predšednice Odbora i predšednika Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje upućenog ministru zdravlja (18. marta) da se ispoštuje zaključak usvojen na zajedničkoj sednici dva odbora održanoj 14. oktobra 2013. godine, generalna direktorka Generalnog direktorata za bioetiku i međunarodnu saradnju u Ministarstvu zdravlja dr Mira Jovanovski Dašić, dostavila informaciju o broju mamografskih pregleda pruženih u 2012. i 2013. godini, po zdravstvenim ustanovama. Navedena sednica je bila posvećena razmatranju Strategije za očuvanje i unaprijeđenje reproduktivnog i seksualnog zdravlja Crne Gore 2013-2020. godine, sa prijedlogom akcionog plana 2014-2015;

- Savjet RTCG dostavio odgovor povodom prigovora koji je Odbor dostavio Komisiji za predstavljanje i prigovore slušalaca i gledalaca, zbog izostanka priloga sa sednice Odbora kojoj je prisustvovala Alexandra Cas Granje, direktorka za Crnu Goru, Makedoniju, Tursku u Generalnom direktoratu za proširenje Evropske komisije a u okviru emisije Dnevnik 2 od 4. decembra 2013. godine. Savjet je razmotrio Izvještaj Komisije povodom ovog prigovora i usvojio preporuku u kojoj se između ostalog navodi da se u planiranju sadržaja koji se obrađuju u okviru centralne informativne emisije obrati pažnja na događaje od javnog interesa i pokaže maksimum napora kako bi pronašli prostor za takve informacije;

- savjetnik predšednika Vlade i sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije dr Jovan Kojičić dopisom od 3. aprila 2014. obavijestio Odbor da je na sedmoj sednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije, održanoj 31. marta 2014.godine, usvojen zaključak prema kome je sekretar Savjeta zadužen da se uključi u aktivnosti Radne grupe, na relaciji matični odbor Skupštine Crne Gore – OEBS u pogledu praćenja rada na analizi o usklađenosti važećih nacionalnih propisa sa Istanbulsom konvencijom koju je Crna Gora ratifikovala;

- generalni direktor Generalnog direktorata za multilateralne poslove i regionalnu saradnju Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, uputio dopis Odboru sa najavom održavanja Pregledne konferencije OEBS-a o implementaciji obaveza koje se odnose na rodnu ravnopravnost, koja će se održati u Beču 10-11. jula 2014. godine, kako bi Odbor imenovao svog predstavnika/ce u radu konferencije;

- PR LGBT forum Progres (1. marta) obavijestio Odbor o napadu na dva člana LGBT zajednice, u centru Podgorice;

- Udruženje preduzetnica Crne Gore uputilo je dopis u cilju informisanja Odbora o aktivnostima žena preduzetnica povodom Svjetskog dana ženskog preduzetništva.

Šednica je završena u 12 sati.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA
Nada Drobniak,s.r.

